

УДК 37.01

Модестова Т.В.

Київський міжнародний університет

ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація: У статті розглянуті шляхи використання технологій формування готовності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до педагогічної діяльності з числа студентів непедагогічних спеціальностей. Обґрунтовано доцільність їхнього застосування в рамках самостійної підготовки до аудиторних занять. Визначено відповідні інформаційні ресурси та комунікаційні можливості учасників навчально-виховного процесу. Розроблено технологію використання інформаційних засобів у процесі опанування педагогічної дисципліни «Теорія і практика вищої школи» студентами магістратури на основі авторських навчально-методичних матеріалів з доступом через Інтернет-мережу. Показано, що забезпечення навчального процесу у вищій школі сучасними технологіями дозволяє здійснювати ефективну підготовку до аудиторних занять в індивідуальному режимі та у зручний час незалежно від місцезнаходження, сприяє формуванню у майбутніх викладачів вищих навчальних закладів навичок здійснення самостійної навчальної діяльності, а також формує мотивацію до опанування педагогічних дисциплін в умовах магістратури.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, готовність до педагогічної діяльності, майбутні викладачі вищих навчальних закладів.

Постановка проблеми. Відповідно до положень Національної доктрини розвитку освіти потреба у забезпеченні високої якості вищої освіти та професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці зумовлює необхідність впровадження сучасних технологій навчання, що мають сприяти удосконаленню навчально-виховного процесу у вищій школі, забезпеченню доступності та ефективності освіти, підготовці молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Визначення інформатизації освіти пріоритетним напрямком державної політики зумовлює потребу у застосуванні нових комунікаційних технологій у вищій школі із впровадженням сучасних інформаційних ресурсів та засобів ефективної комунікації учасників навчально-виховного процесу, зокрема, при підготовці майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема використання педагогічних технологій в освіті активно досліджується вітчизняними та закордонними вченими. Зокрема, в рамках професійної освіти розробляються шляхи застосування технологій як при підготовці фахівців непедагогічного профілю (Бужиков Р.П., Головань М.С., Гурова Т.Г., Матвієнко О.В. та інші, так і в процесі навчання майбутніх викладачів Биков В.Ю., Веліховська А.Б., Жалдак М.І., Зайцева Т.В., Извозчиков В.О., Морзе Н.В., Образцов П.І., Петухова Л.Є., Співаковський О.В. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на те, що проблеми навчального процесу у вищій школі присвячена достатня кількість досліджень, питання ефективного використання технологій у процесі педагогічної підготовки викладачів з числа студентів магістратури непедагогічних спеціальностей потребує відповідної розробки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – визначити шляхи використання освітніх технологій формування готовності майбутніх викладачів непедагогічних професій до педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно положень законодавства України у сфері вищої освіти особа, яка здобула освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр», має володіти навичками творчої та науково-педагогічної діяльності [9]. Відповідно до галузевих стандартів педагогічна підготовка студентів магістратури непедагогічних спеціальностей є необхідною складовою фахової підготовки. Таким чином, успішне опанування нормативної педагогічної дисципліни зумовлює якість здобутої вищої освіти. Зокрема, у Київському міжнародному університеті студенти магістратури напряму підготовки «Право» вивчають курс «Теорія і методика вищої школи». Програма курсу передбачає відвідування аудиторних занять та здійснення самостійної роботи протягом семестру [1]. Зважаючи на обмежений термін та непедагогічний профіль вищого навчального закладу виникла потреба у пошуку відповідних шляхів формування готовності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до педагогічної діяльності, які б дозволили студентам досягти творчого рівня та сформувати мотивацію до опанування педагогічної дисципліни.

З цієї точки зору, сучасні освітні технології відкривають нові можливості підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Потрібно зазначити, що ІКТ (з англ. Information and Communication Technologies) в освіті розглядаються як засоби, що пов'язані зі створенням, збереженням, передачею, обробкою і управлінням інформацією. Це широко вживаний термін, який включає в себе всі технології, що використовуються для спілкування та роботи з інформацією [4]. До основних сучасних технологій у сфері освіти можна віднести: Кейс-технологію, коли студент отримує навчальні матеріали поштою для самостійної роботи; TV-технологію, що передбачає телевізійні лекції та консультації викладача; Мережну технологію – використання комп'ютера з метою передачі, опрацювання навчально-методичних матеріалів та проведення відповідних консультацій для студента в Інтернет-мережі [2]. Впровадження зазначених технологій потребує забезпечення студентів відповідними інформаційними ресурсами (підручниками та навчально-методичними матеріалами у друкованому та електронному вигляді, базами даних, електронними бібліотеками, відео- та аудіо-записами, мультимедіа системами тощо), а також комунікаційними можливостями (спілкування з викладачем та іншими студентами за допомогою електронної пошти, можливість передачі відео- та текстових повідомлень, контроль успішності за допомогою Інтернет-мережі, обмін інформацією учасників навчального процесу на тематичних сайтах, блогах, форумах тощо).

За розробленою нами системою, враховуючи необхідність здійснення високопродуктивної навчальної діяльності студентами під час опанування педагогічної дисципліни в рамках аудиторних занять опрацьовувалися тематичні відеоматеріали як мережні ресурси та презентації, створені викладачем засобами програми PowerPoint. Наведемо приклад використання відео «Технології в освіті: комп'ютерні ігри» до семінарського заняття за темою «Самостійна робота студентів»: 1. - Магістрам пропонується подивитися відповідний відеоролик, який містить інтерв'ю американських фахівців у сфері інформаційних технологій та освіти в режимі он-лайн; 2. - Викладач дає завдання прокоментувати відео; 3. - Студенти діляться власним досвідом застосування комп'ютерних ігрових технологій у навчанні; 4. - Викладач організовує дискусію за темою «Переваги та недоліки використання комп'ютерних ігор у навчанні». Використання зазначеного ресурсу дозволяє студентам отримувати актуальну професійно-педагогічну інформацію, діагностувати та підвищувати рівень володіння іноземною мовою професійного спрямування як майбутнім викладачам вищої школи; об'єктивно оцінювати рівень власної педагогічної компетентності та контролювати навчальну діяльність за допомогою виконання запропонованих завдань. Це сприяє формуванню мотивації до опанування педагогічної дисципліни та готовності до майбутньої педагогічної діяльності у вищій школі [5;6].

Також пропонуємо розглянути використання презентацій під час опанування педагогічної дисципліни. Зокрема, досвід свідчить про те, що викладання лекції у формі презентації дозволяє отримати основну інформацію перед початком та в процесі здійснення аудиторної роботи студентами, а також під час самостійної навчальної діяльності відповідно до завдань, поставлених викладачем. Крім того така робота сприяє формуванню навичок у майбутніх викладачів створення власних напрацювань та технологій їхнього використання. Застосування презентації дозволяє викладачеві раціонально використовувати час та організувати дискусію навколо ключових питань, підвищуючи таким чином якість надання освітніх послуг [8]. Як засвідчують результати нашого дослідження, використання презентацій також є доцільним в рамках семінарських та практичних занять. Наведемо приклад презентаційної розробки до семінарського заняття за темою «Вимоги до викладача і особливості викладання для дорослих»: Тема презентації (номер заняття по порядку, його назва, автор розробки); Питання для виступів студентів та обговорення ключових тематичних проблем, серед яких: «Позитивні та негативні якості викладача», «Характеристика стилів викладання», «Переваги та недоліки стилів викладання», «Всесвітньовідомі викладачі та їх стиль викладання», «Ваш власний досвід – стиль спілкування в рамках навчального процесу», «Ваша майбутня професійна діяльність – доцільний стиль спілкування», «Режим навчальної діяльності студентів», «Самостійна аудиторна та позааудиторна робота студентів»; 3. Визначення основних понять в контексті теми. Наприклад, проблема – це питання, яке потребує вирішення; знання – це не тільки розуміння та теоретичне відтворення навчального матеріалу, але й усвідомлення та успішне практичне застосування здобутої інформації в рамках вирішення завдання тощо [6;7].

Самостійна робота майбутніх викладачів вищих навчальних закладів з підготовки до аудиторних занять передбачає більш широке використання ІКТ у процесі формування їхньої готовності до педагогічної діяльності. Зокрема, на сайті Херсонського державного університету в рамках запровадження результатів дослідження було розміщено матеріали для студентів з підготовки до семінарських та практичних занять з дисципліни «Теорія і практика вищої школи». Основними розділами є:

— «Новини» – викладач має можливість надавати актуальну інформацію стосовно курсу у вигляді он-лайн повідомлень та оголошень;

— «Глосарій» – за допомогою пошукової системи студенти можуть знаходити українсько-англомовні еквіваленти 200 педагогічних термінів в рамках курсу. Також, режим он-лайн робить зручним використання словнику з метою написання наукових тематичних статей, а також складання анотацій та визначення ключових слів українською та англійською мовами;

— «Зміст» – передбачає самостійну підготовку студентів до аудиторної роботи за відповідним планом; закріплення попередньої теми, опанування тематичного педагогічного матеріалу та здійснення контролю успішності за допомогою різноманітних завдань репродуктивного, реконструктивного та творчого рівнів. Студенти мають можливість ознайомитися із змістом кожного заняття безпосередньо у вигляді веб-сторінки, завантажити потрібні матеріали у PDF форматі, а також роздрукувати їх.

— «Матеріали» – містить в рамках окремих тем посилання на відеоресурси у мережі Інтернет та тематичні презентації, розроблені викладачем курсу за вищезазначеною структурою із відповідними завданнями. Також, до кожного заняття додається педагогічний словник обсягом 25 лексичних одиниць у PDF форматі. Тематичне групування дозволяє вибудувати педагогічні терміни, що пов'язані між собою спільною тематикою, в певну логічну послідовність, забезпечує швидке надання змістовного понятійно-категоріального апарату та слугує стислим опорним конспектом до кожної теми [7].

Доцільним є використання дистанційної комунікації із викладачем, що реалізується за допомогою листування електронною поштою. Студенти мають можливість надіслати повідомлення, уточнити необхідну інформацію, надати виконані завдання та контрольні роботи викладачеві тощо. Крім того, використання матеріалів на сайті університету

передбачає реєстрацію студентів. Це дозволяє викладачу ідентифікувати кожного студента як користувача відповідного педагогічного ресурсу та успішно контролювати навчальний процес. Застосування сучасних освітніх технологій у процесі формування готовності майбутніх викладачів непедагогічних професій до педагогічної діяльності дозволяє також надавати якісні освітні послуги у випадках короткотривалої або довготривалої фізичної відсутності студента у вищому навчальному закладі (пропуск заняття або навчання за індивідуальним графіком) за допомогою самостійного опанування студентами змісту наданого інформаційного ресурсу та здійснення відповідної комунікації із викладачем.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Застосування освітніх технологій у процесі формування готовності майбутніх викладачів у вищих навчальних закладах до педагогічної діяльності передбачає використання матеріалів спеціально-підготовленої системи змістового, організаційно-дидактичного та методичного забезпечення, сучасних освітніх технологій під час опанування студентами магістратури непедагогічних спеціальностей нормативної дисципліни «Теорія і практика вищої школи». Забезпечення навчального процесу сучасним ресурсом дозволяє здійснювати ефективну підготовку до аудиторних занять та самостійну роботу в індивідуальному режимі та у зручний для студентів час незалежно від їх місцезнаходження. Це сприяє формуванню у студентів навичок здійснення самостійної навчальної діяльності, спрямованої на досягнення творчого рівня який властивий освітньо-кваліфікаційному рівню «магістр», а також забезпечує формування мотивації до опанування педагогічної дисципліни.

У перспективі передбачається розробка та апробація комплексу організаційно-дидактичних умов ефективної підготовки майбутніх викладачів непедагогічних спеціальностей до педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л.В. Теорія і практика вищої школи : програма навч. дисц-ни / Л.В. Артемова. – К. : КиМУ, 2011. – 16 с.
2. Вдовчин Т.Я., Застосування технологій відкритої освіти для інформатизації навчального процесу / Т.Я. Вдовчин, А.В. Яцишин // Інформаційні технології в освіті. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2013. – Вип. 16. – С. 134 – 140.
3. Извозчиков В.А. Наука в педагогическом университете : вопросы методологии, теории и практики / В.А. Извозчиков, В.И. Богословский, М.Н. Потемкин. – СПб. : Изд-во СПУ, 2000. – 204 с.
4. Іващук К.О. Інформаційно-комунікаційні технології – як сучасний засіб в освіті [Електронний ресурс] / К.О. Іващук // Класна оцінка : освітній портал. Режим доступу : <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/informatsiino-komunikatsiini-tekhnologiyi--yak-suc.html>.
5. Модестова Т.В. Семінарські заняття з дисципліни «Теорія і практика вищої школи» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ksuonline.ksu.ks.ua/course/view.php?id=247>.
6. Модестова Т.В. Англomовні семінарські заняття з дисципліни «Теорія і практика вищої школи» : роб. зошит викладача / Т.В. Модестова. – К. : НВП «Інтерсервіс», 2013. – 114 с.
7. Модестова Т.В. Українсько-англійський педагогічний словник для майбутніх викладачів вищих навчальних закладів / Т.В. Модестова. – К. : НВП «Інтерсервіс», 2013. – 32 с.
8. Петухова Л.Є. Розширення можливостей навчального процесу в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища / Л.Є. Петухова Л. Є. // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. праць. – Херсон : ХДУ, 2010. – Вип. 6. – С. 32 – 37.

9. Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) [електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України / лист № 1/9-168 від 25.04.2001. Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v-168290-01>
10. Про Національну доктрину розвитку освіти [електронний ресурс] / Верховна Рада України / указ № 347/2002 від 17.04.2002. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

Стаття надійшла до редакції 22.08.13

Модестова Т. В.

Киевский международный университет

**ТЕХНОЛОГИИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ
НЕПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ К ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье рассматриваются пути использования информационно-коммуникационных технологий в процессе формирования готовности будущих преподавателей высших учебных заведений к преподавательской деятельности из числа студентов магистратуры непедagogических специальностей. Обоснована целесообразность их применения в рамках самостоятельной подготовки студентов к аудиторным занятиям. Определены соответствующие информационные ресурсы и коммуникационные возможности участников учебно-воспитательного процесса. Разработана технология использования информационных средств в процессе освоения педагогической дисциплины «Теория и практика высшей школы» студентами на основе авторских учебно-методических материалов с доступом через Интернет-сеть. Доказано, что обеспечение учебного процесса современными информационно-коммуникационными технологиями позволяет студентам реализовывать эффективную подготовку к аудиторным занятиям в индивидуальном режиме независимо от местонахождения; способствует формированию у будущих преподавателей высших учебных заведений навыков самостоятельной учебной деятельности, направленной на достижение творческого уровня как соответствующего образовательно-квалификационному уровню «магистр»; формирует мотивацию к изучению педагогической дисциплины в условиях магистратуры непедagogических специальностей.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, готовность к педагогической деятельности, будущие преподаватели высших учебных заведений.

Modestova T.

Kyiv International University

TECHNOLOGY OF TRAINING OF FUTURE TEACHERS WITH NON-TEACHING SPECIALTIES TO TEACHING WORK

The ways of information and communication technologies implementation into the process of the future higher school teachers' readiness formation for pedagogical activities, who are going to get non-pedagogical Master degree are considered in the article. ICT usage expedience at students' individual work is proved. The proper information resources and communication ways of the educational process participants are found. Technique of informational assets usage during "Theory and Practice of Higher School" course studying is developed. It is based on author's teaching and learning aids and Internet accessible. It has been proved that supplying educational process with the updated information and communication technologies enables students to perform an effective preparation for the classes independently; supports their skills for individual work and creativity performance; develops motivation for the pedagogical course studying and future teaching activities at higher school.

Keywords: information and communication technologies, readiness for pedagogical activities, future higher school teachers.